

Date: 19th May-2025

BUGUNGI KUNDA PSIXOLOGIK TARBIYANING AHAMIYATI

Xadjiyeva Shoista Shaxibutdinovna

Toshkent shahar Yunusobod tumani

96-umumiy o'rta ta'lim maktabi amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Zamon o'zgarib, texnologiyalar, kommunikatsiyalar rivojlangan sari inson ruhiyatiga bo'lgan e'tibor ham oshib bormoqda. Psixologik tarbiya — bu nafaqat bolalikda, balki butun hayot davomida shaxsning ichki dunyosini, o'zini anglashini va boshqalar bilan ijobiy munosabat qurishini rivojlantiruvchi jarayondir. Ushbu maqolada ham aynan hozirgi davrda umumiy o'rta ta'lim maktablarida amaliyotchi psixologlarning ta'lim-tarbiya tizimidagi o'rni xususida fikr-mulohaza yuritiladi.

Maqolani yozishdan maqsad: Bugungi kunda insonning barkamol shakllanishi, hayotda o'z o'rnini topishi, jamiyatda munosib ishtirok etishi va ruhiy barqarorlikka ega bo'lishi uchun psixologik tarbiya muhim o'rin tutadi. Mazkur maqola aynan shu maqsadda yozildi.

Kalit so'zlar: Psixologik tarbiya, ichki dunyosi, o'quvchi tafakkuri, inson ruhiyati.

THE IMPORTANCE OF PSYCHOLOGICAL EDUCATION TODAY

Annotation: As times change and technologies and communications develop, attention to the human psyche is also increasing. Psychological education is a process that develops a person's inner world, self-awareness, and positive relationships with others not only in childhood, but throughout life. This article also discusses the role of practicing psychologists in the education system in secondary schools in the current period.

Purpose of writing the article: Today, psychological education plays an important role in the harmonious formation of a person, finding his place in life, worthy participation in society, and gaining mental stability. This article was written for this very purpose.

Keywords: Psychological education, inner world, student thinking, human psyche

ВАЖНОСТЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СЕГОДНЯ

Аннотация: По мере того, как меняются времена, развиваются технологии и коммуникации, внимание к человеческой психике возрастает. Психологическое образование — это процесс, который развивает внутренний мир человека, самосознание и позитивные отношения с окружающими не только в детстве, но и на протяжении всей жизни. В статье также рассматривается роль практикующих психологов в системе образования в общеобразовательных школах в современный период.

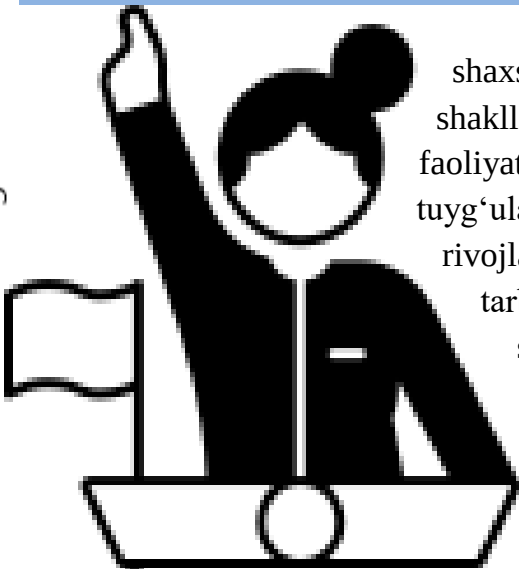
Цель написания статьи: Сегодня психологическое образование играет важную роль в гармоничном формировании личности, ее умении найти свое место в жизни,

Date: 19th May-2025

достойном участии в жизни общества, психической устойчивости. Данная статья была написана именно с этой целью.

Ключевые слова: Психологическое образование, внутренний мир, мышление студента, психика человека.

Barchamizga ma'lumki, psixologik tarbiya — bu shaxsning hissiy, aqliy va ijtimoiy-ruhiy salohiyatini shakllantirish va rivojlantirishga yo'naltirilgan tizimli faoliyatdir. Bu jarayon orqali inson o'zini anglaydi, his-tuyg'ularini boshqaradi, qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi, ijtimoiy muhitga moslashadi. Psixologik tarbiya ko'proq shaxsiy fazilatlar, qadriyatlar, irodaviy sifatlar,

kommunikatsiya malakalari, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratiladi. Psixologik tarbiya biologik jihatdan emas, balki ijtimoiy-psixologik muhitga bog'liq holda shakllanadi. Inson tug'ilgandan boshlab atrof-muhitdan, oila va jamiyatdan turli psixologik ta'sirlarni qabul qiladi. Demak, bu tarbiya turi shaxsning butun hayotiy faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, psixologik

tarbiyaning zamonaviy jamiyatdagi o'rni ham beqiyos. Chunki, raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi, global axborot oqimi inson psixikasiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Yoshlar orasida depressiya, xavotir, yolg'izlik, o'zini qadrlamaslik kabi holatlar ortmoqda. Shu sababli, psixologik tarbiya zamonaviy jamiyat uchun dolzarb masalaga aylangan. Bugungi globallashuv davrida insonlar ko'p hollarda virtual olamda yashab, real hayotdagi ijtimoiy munosabatlarni unutmoqda. Bu esa emotsional izolyatsiyaga olib kelmoqda. Ana shunday sharoitda psixologik tarbiya insonni o'z-o'zini anglashga, ichki muvozanatni topishga, salbiy holatlarni yengishga o'rgatadi. Psixologik tarbiya nafaqat individual darajada, balki jamiyat barqarorligi va sog'lom ijtimoiy muhit uchun ham muhim. Ruhiy jihatdan barqaror, ijtimoiy faol, o'z fikrini aniq ifoda eta oladigan avlod shakllanishi bevosita psixologik tarbiyaning samaradorligiga bog'liq. Shuningdek, psixologik tarbiya eng avvalo oilada boshlanadi. Bola dunyoga kelgan ilk yillardan boshlab onaning mehri, otaning mas'uliyati, oiladagi muhit, mehr-oqibat, ishonch kabi omillar bola ruhiyatining shakllanishiga asos bo'ladi. Oiladagi sog'lom muhit

Date: 19th May-2025

bolaning ruhiy sog'lig'i uchun eng muhim garov hisoblanadi. Ota-onaning farzand bilan suhbat qurishi, uni tinglashi, qo'llab-quvvatlashi bolada o'ziga ishonch hosil qiladi. Aksincha, doimiy tanbeh, befarqlik, e'tiborsizlik yoki haddan tashqari talabchanlik bolaning psixologik rivojlanishida salbiy iz qoldiradi. Bolalikda olingan ruhiy jarohatlar ko'pincha butun hayot davomida insonga ta'sir qiladi. Shuning uchun ota-onalar psixologik savodxon bo'lishi, farzandining ruhiy holatiga befarq bo'lmasligi kerak. Oilada psixologik tarbiya sog'lom avlodni shakllantirishning poydevoridir. Shuni alohida ta'kidlash joizki, psixologik tarbiya maktab, kollej, universitet — bu shaxsning ijtimoiylashuvi va rivojlanishida muhim bosqichdir. O'quvchilarning darsdagi faolligi, o'z fikrini aytishdagi ishonchi, jamoa bilan ishlash ko'nikmalari bevosita psixologik tayyorgarlikka bog'liq. Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni yo'lga qo'yish, pedagoglarning psixologik madaniyatini oshirish, o'quvchilarning psixologik holatini doimiy tahlil qilib borish zarur. Har bir bola individual shaxsdir va unga yondashuv ham individual bo'lishi kerak. O'qituvchilarning mehribon, tushunadigan, e'tiborli bo'lishi o'quvchilarning ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Psixologik tarbiya o'quvchilarda motivatsiya, o'z-o'zini nazorat qilish, stressga bardoshlilik, liderlik kabi muhim fazilatlarni rivojlantiradi.

Psixologik tarbiyaning usullari ham mazkur sohaning asosini tashkil etadi. Psixologik tarbiyada turli metod va yondashuvlar mavjud:

- 1.Suhbat va muhokamalar orqali shaxsiy fikrni rivojlantirish;
- 2.O'yin uslubi orqali hissiyotlarni ifodalash;
- 3.Trening va mashg'ulotlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish;
- 4.Ijobiy motivatsiya berish orqali o'z-o'ziga ishonchni oshirish;
- 5.San'at (musika, rasm, teatr) orqali ichki dunyoni ochish.

Har bir metod bolaga yoki kattaga mos tarzda tanlanadi. Muhimi, psixologik tarbiya doimiylikni, samimiylilikni va individual yondashuvni talab qiladi. Xo'sh, rivojlangan davlatlar tajribasida psixologik tarbiya qanday? Ko'plab rivojlangan davlatlarda (masalan, Finlyandiya, Yaponiya, Kanada) ta'lim tizimida psixologik salomatlik alohida e'tiborda turadi. U yerda bolalar maktab yoshidan boshlab psixologik maslahatlar oladi, stress va emotsiyalar bilan ishlashni o'rganadi. Ayniqsa, Finlyandiya tajribasida har bir maktabda psixologlar faoliyat yuritadi, ota-onalar bilan muntazam uchrashuvlar o'tkaziladi. Bu esa nafaqat bilim, balki ruhiy salomatlikni ham ta'minlaydi. Rivojlanayotgan davlatlar uchun psixologik tarbiyaning ahamiyati katta. Rivojlanayotgan davlatlarda ijtimoiy muammolar, iqtisodiy qiyinchiliklar, ishsizlik, migratsiya kabi holatlar psixologik muhitga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu holatda psixologik tarbiya orqali jamiyat a'zolarini ijobiy ruhda

Date: 19th May-2025

tarbiyalash, stresslarga qarshi bardoshlilikni oshirish, umidsizlik va tajovuzni kamaytirish mumkin. Ta'lim tizimida, OAVda va oilalarda psixologik madaniyatni oshirish orqali butun jamiyatning ruhiy salomatligi mustahkamlanadi.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda psixologik tarbiya inson hayotida muhim va ajralmas omilga aylanmoqda. Tezkor axborot oqimi, texnologik taraqqiyot, ijtimoiy bosim va shaxsiy ichki ziddiyatlar odamlar, ayniqsa yoshlar ruhiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shunday sharoitda sog'lom psixologik tarbiya bolalikdan boshlab shakllanishi lozim. Buning uchun avvalo oila muhitida, so'ngra ta'lim tizimi orqali shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilgan ruhiy tarbiya yo'lga qo'yilishi zarur. Ota-onalar va pedagoglar psixologik savodxonlikni oshirishi, yoshlarning hissiy ehtiyojlarini tushunishi va ularga individual yondashuv asosida yordam ko'rsatishi lozim. Jamiyatda ruhiy salomatlikni saqlash va rivojlantirish orqali sog'lom, faol, mas'uliyatli avlodni tarbiyalash mumkin. Shuningdek, har bir inson psixologik tarbiyani faqat yoshlar emas, balki o'zining ruhiy rivoji uchun ham zarur deb bilishi kerak. Shunday qilib, psixologik tarbiya nafaqat o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, balki butun jamiyatning madaniy va axloqiy taraqqiyoti uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullaeva, M. (2022). Pedagogik va psixologik tarbiyaning zamonaviy yondashuvlari. Toshkent: "Ilm Ziya" nashriyoti.
2. Karimov, U. (2021). Ruhiy tarbiya va oila psixologiyasi. Samarqand: "Afrosiyob" nashriyoti.
3. Hasanov, R. (2023). Ta'limda psixologik xizmat va uning metodikasi. Buxoro: "Navo" nashriyoti.
4. World Health Organization (2022). Mental Health of Children and Adolescents: Priorities and Strategies. Geneva.
5. Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.